

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ PŘESUNU VOJSK NA VELKÉ VZDÁLENOSTI

Týlové zabezpečení přesunu vojsk na velké vzdálenosti musí být těsně přimknuto k činnosti vojsk a vycházet z jejich uspořádání pochodové sestavy, délky přesunu, rychlosti, organizace zastávek a denního odpočinku, z možného působení nepřítele na týly, ze stavu týlů, vozovek, členitosti terénu a povětrnostních podmínek.

Při cvičeních, kdy se vojska přesunovala na velké vzdálenosti, byly získány některé poznatky z organizace týlového zabezpečení, se kterými chci seznámit nejen týlové funkcionáře, ale i velitele jednotlivých stupňů.

Důraz při přesunech byl položen zejména na doplňování pohonných hmot do motorové techniky, stravování, zdravotnické zabezpečení a velení týlu. Při denním odpočinku rovněž na ubytování vojsk.

Zabezpečení pohonnými hmotami musí odpovídat podmínkám přesunu a možnostem služby doplnit motorovou techniku.

Při organizaci doplňování pohonných hmot musíme vycházet především z toho, že bojová technika je značně různorodá, má rozdílnou spotřebu pohonných hmot, nesteréjně množství pohonných hmot v hlavních a přidavných palivových nádržích, a tím i značně rozdílný akční rádius, který uvádí **tabulka**.

Tabulka

Typ techniky	Velikost náplně v l			Průměrná spotřeba na 100 km	Dosah vozidel na komunikaci
	hlavní nádrž	přídavné obaly	celkem		
Jawa 350	13	—	13	4	325
UAZ 469	78	20	98	22	480
P-V3S	120	4 × 20	200	34	580
T-148	150	6 × 20	270	49	550
T-815	470	4 × 20	550	60	915
OT-64	350	—	350	80	440
OT-65	150	3 × 20	210	49	430
BVP	460	—	460	154	300
T-55	960	2 × 200	1360*	440	310
T-72	1200	2 × 200	1600*	625	260

Poznámka: * náplň + cestovní (zvýšené) zásoby.

Akční dosah vozidel, který je uveden v tabulce, může být podle získaných praktických zkušeností ještě o 10 až 30 % větší (ale i nižší), zejména v zimním období.

Např. při přesunu svazku na velké vzdálenosti, kdy byly vozovky suché a teplota kolem 0 °C, bylo dosaženo oproti stanoveným normám spotřeby PHM úspory u tanků až o 20 %, u BVP až o 30 %. Při delším přesunu, kdy byl na vozovkách sníh, náledí a teplota dosahovala -12 až -15 °C, byla spotřeba PHM o 20 až 30 % nad stanovené normy. Podstatná příčina nadspotřeby byla v tom, že sníh na vozovce kladl větší odpor při jízdě, a proto proudy vozidel se na ose značně opožďovaly. Dále při všech zastávkách běžely motory na volnoběh nebo se dlouho před zahájením jízdy zahřívaly atd.

K doplňování pohonných hmot do motorové techniky byla zřízena místa hromadného doplňování, jejichž základním prvkem byly soupravy hromadného doplňování (SHD PH).

Takticko-technická data SHD PH jsou tato:

- je organicky začleněna v vševojskových pluků a dvě soupravy jsou v divizním skladu PHM, u divize je celkem 6 souprav,
- v pochodové sestavě představuje jednoosý automobilní přívěs se speciální nadstavbou,
- doba rozvinutí soupravy je 25 minut a svinutí 35 minut čtyřmi vojáky,
- plocha pro rozvinutí při nájedzu techniky z jedné strany je 10 × 100 m, při nájedzu z obou stran 30 × 100 m,
- SHD PH má 10 plnicích míst, která jsou označena červenými praporky

(očíslovanými čísly 1 až 10); nejvyšší místo — 10 — se umísťuje ve směru příjezdu techniky a vzdálenost praporků od sebe je 10 metrů,

— na pružném potrubí je celkem 5 sekcí a z každé jsou vyvedeny 4 plnicí hadice s pistolemi; současně je možné doplňovat až 20 kusů motorové techniky a délka plnicí hadice s pistolí je 9 m,

— plnicí pistole má průtok na každé sekci 160 až 200 l za minutu, celkem 800 až 1000 l za minutu,

— čerpání pohonných hmot do SHD PH se uskutečňuje z velkokapacitní automobilní cisterny, která má obsah 17 000 nebo 11 000 litrů.

Uspořádání zastávek podle předpisu Všeob-Ř-1, čl. 504, které se určují po každých třech až čtyřech hodinách přesunu v trvání až jedné hodiny a jedna zastávka v trvání až dvou hodin ve druhé polovině celodenního pochodového výkonu — klade značné nároky na doplňování pohonných hmot. Při dvouhodinové zastávce je potřebné organizovat hromadné doplňování. K tomu je nutné předsunout prostředky hromadného doplnění do stanovených míst (prostorů).

Při skutečném přesunu motostřelecké divize na velké vzdálenosti po dvou osách byly na první ose rozvinuty čtyři SHD PH ve dvou linkách a na druhé ose tři SHD PH ve třech linkách. Pohonné hmoty byly čerpány z automobilních cisteren (AC-11), s využitím souprav nádrží převozných (NP-5 a NP-7). Soupravy byly rozvinuty dvě hodiny před příjezdem čel přesunujících se vojsk.

V místech hromadného doplňování pohonných hmot byly společně doplněny jak vševojskové, tak i vojskové útvary. Celkově bylo u svazku doplněno po uskutečnění přesunu 320 km 20 m³ benzínu a 520 m³ motorové nafty.

I v těchto náročných podmínkách byly hlavní síly vševojskových pluků doplněny již do dvou hodin po příjezdu čela pluku.

Ve druhém případě, při přesunu tankové divize na velké vzdálenosti, byly SHD PH rozvinuty v každém prostoru denního odpočinku, a to u praporu vševojskového pluku a oddílu dělostřeleckého pluku. U vojskových útvarů byla rozvinuta vždy pouze jedna souprava SHD PH. Doplnění bylo prováděno při příjezdu praporu (oddílu) k místu svého denního odpočinku. Doplnění praporu se uskutečnilo v průměru do 40 minut. Pohonné hmoty byly čerpány z velkokapacitních cisteren na pohonné hmoty.

Při přesunech motostřeleckého i tankového svazku organické soupravy doplňování PH byly zesíleny několika dalšími soupravami.

Při hromadném doplňování techniky pohonnými hmotami a při dalších cvičeních byla doplňována ze SHD PH pouze motorová nafta a benzín byl doplňován z baněk, popř. v několika případech i z výdejního místa, zřízeného z automobilních cisteren — plnicí pozemní techniky.

Zkušenosti, které jsme získali a zároveň si i plně ověřili při doplňování motorové techniky v místech hromadného doplňování, lze shrnout do těchto několika bodů:

— v místech hromadného doplňování na každé ose je nutné rozvinout pouze tolik SHD PH, aby doplnění probíhalo v souladu s časovým harmonogramem přesunu; ukazuje se, že nejvhodnější je rozmístit místo hromadného doplnění 2 až 3 km za rozchodištěm,

— je účelné pro doplňování motorových vozidel, která mají náplň NM, rozvinout pět SHD PH a pro doplňování benzínu stačí většinou pouze rozvinout jednu SHD PH; je to dáno především počty vozidel v jednotlivých proudech, kde za základ je nutné brát především motostřelecký a tankový prapor, ve kterém je do 60 vozidel, a tím se uskutečňuje doplňování u celého proudu praporu najednou,

— podle možnosti prostoru pro rozvinutí je nutné již předem určit sestavení SHD PH; jako nejvhodnější se ukázalo mít pět linek plnicích míst na naftu a jednu samostatnou linku na benzín (to se osvědčilo především u tp),

— neosvědčilo se ale rozvíjet SHD PH pouze pro doplnění jednoho motostřeleckého nebo tankového praporu, jak to bylo uskutečněno při praktické ukázce v únoru 1987; při takto uskutečňovaném doplňování není plně využito SHD PH, ani není využita velkokapacitní přepravní tára; protože rozptýlení SHD PH klade značné nároky na organizaci jejich rozvíjení, vyžaduje to od funkcionářů služby PHM přesně znát nejen rozmístění jednotek, zároveň to ztěžuje plnění úkolů bojového zabezpečení, ale při rozptýlení se zvyšují požadavky především jak na regulační službu, tak i na ochranu vody a půdy před účinky ropných produktů,

— bylo potvrzeno, že při přesunu celé divize po dvou osách je včasné a kvalitní doplňování jejího posílení nejméně šesti SHD PH.

Uvádím některé zkušenosti z hromadného doplňování motorové techniky pohonnými hmotami, které jsme získali při taktických cvičeních:

1. Řidič může pro doplňování palivových nádrží využít obou plnicích pistolí tím, že jednu zasune do nádrže a nechá v ní protékat naftu. Když nafta dosáhne spodního okraje plnicí pistole, zamezí se k ní přístup vzduchu a průtok se automaticky vypne, takže nemůže dojít k přeplnění nádrže a úniku motorové nafty od půdy.

2. Při doplňování 0,5 náplně motorové nafty do tanku je třeba i doplnit v průměru 26 l tankového oleje. Proto olej je účelné mít před doplňováním připraven v 20litrových plnicích nádobách.

3. V prostoru místa hromadného doplňování velí velitel jednotky většinou tankovými rádiovými stanicemi, nebo z důvodu utajení (v blízkosti nepřítel) praporky.

4. U vozidel T-815 je nutné, aby řidiči měli zapnuto čerpání PHM z hlavní nádrže, která je na pravé straně vozidla, a ze které je zpravidla blíže i k rozvinutí SHD PH. Při doplnění záložních palivových nádrží, které jsou na levé straně vozidla, je nutné plnicí hadice soupravy prostrkovat pod vozidlem a tím se často plnicí pistole znečišťují.

5. Při případném sklonu terénu, na kterém je SHD PH rozvíjena, je nutné pak automobilní cisternu s pohonnými hmotami umístit v nejnižším místě proto, aby po ukončení doplňování techniky mohla být lépe vyčerpána motorová nafta (benzín) z přívodních hadic.

6. Pro rychlé a kvalitní doplňování je nutné, aby místo a způsob rozvinutí každé SHD PH byly přesně vyznačeny na orientačních tabulích a zejména zvýrazněna místa čerpání nafty a benzínu tak, aby nedošlo k jejich záměně.

Ridiči motorové techniky pak podle značek bezpečně najedou bez dalších pokynů k plnicím místům a snadněji se orientují, kde je umístěna výdejna nafty, benzínu a olejů.

Vytyčení místa hromadného doplnění PHM se uskutečňuje na předem připravených tabulích, které jsou 1 m široké a 1,5 m vysoké.

Označení míst doplňování, které se uskutečňuje pomocí praporků, je pak možné pro noc zdvojit jejich zhotovením ještě z reflexních odrazových papírků, které se používají na označení nárazníků u okrajů silnic. Takto označená místa doplňování jsou vidět i ve tmě, při sebemenším dopadu světla na ně a řidiči se mohou podle nich dobře orientovat.

Při doplňování pohonných hmot je vždy nutné mimořádnou pozornost věnovat dodržování zásad ochrany vody a půdy před únikem ropných produktů (mít připraveny náhradní nádrže, vědra, odkapávací vany, vapol, normné stěpy apod.). Místa hromadného doplňování je možné umísťovat nejméně 500 metrů od vodotečí, vodních nádrží a mimo ochranná pásma vodárenských nádrží.

Poznatzky, které jsme získali při cvičení, plně prokázaly, že doplňování pohonných hmot do motorové techniky při přesunu na velké vzdálenosti je možné při dobré organizaci uskutečnit a splnit v časových normách bez narušení pochodové sestavy. V závislosti na pochodové sestavě se prokázalo, že vševojskový pluk může být doplněn za 1,5 až 2 hodiny.

Stravování při přesunu na velké vzdálenosti je organizováno tak, aby vojska před přesunem, při dvouhodinové zastávce a krátce po ukončení přesunu obdržela teplou stravu.

Pro přesun je možné použít k přípravě teplé stravy cestovní dávku nebo vhodně upravenou denní dávku; plně se osvědčily pohotové potraviny typu ALIMA.

Při přesunu vojsk na velké vzdálenosti organizaci stravování dělíme na několik částí. Před zahájením přesunu se vždy vydává teplá strava. Na vlastní přesun se vydává vojákům do polních lahví i k rotám do termosů teplý nápoj a část denní dávky je vydávána jako studená přesnídávka (uzenina, sýr, suchary, chléb, cukrovinky apod.). Pro malé odloučené jednotky se vydávají konzervové dávky potravin a vojáci si je sami ohřívají na vařičích na tuhý líh nebo je konzumují studené.

Do technických uzavíracích hlídek útvarů se vydává 50 až 100 konzervových dávek s chlebem a nápojem k zabezpečení stravování osádek, obsluh a řidičů techniky, kteří z různých příčin zůstanou na ose přesunu.

Podle konkrétní bojové situace se hospodářské výdejny přesunují na zádi svých jednotek nebo mohou být před zahájením přesunu předsunuty do prostoru zastávky, popřípadě do nového prostoru předpokládaného rozmístění. Nejvýhodnější variantu přesunu hospodářských výdejen na návrh zástupce pro ty schvaluje velitel.

V prostoru dvouhodinové zastávky je zapotřebí vydat teplou stravu, a to většinou hustou polévku nebo guláš s chlebem a nápojem. V průběhu zastávky se

obnovují především zásoby teplého nápoje v polních lahvích vojáků a v termosech u jednotek, popř. i v technických uzavíracích hlídkách.

Příprava stravy na zastávce musí být dokončena do 30 až 40 minut po příjezdu a výdej stravy 150 vojákům (průměrný počet stravovaných z jedné polní kuchyně) musí být uskutečněn do 30 minut od zahájení výdeje.

V novém prostoru rozmístění je připravována teplá strava tak, aby byla vydána bezpodmínečně do jedné hodiny po příjezdu vojsk.

Ke splnění těchto úkolů je výhodné v maximální míře využívat pro přípravu stravy automobilní kuchyně POKA 3/1. Ty umožňují dovaření teplé stravy, kterou je možné připravovat i za přesunu. Po příjezdu do nového prostoru je vhodné, aby kuchaři rozvinuli přístřešek a tak vytvořili vhodné podmínky pro výdej a konzumaci stravy.

Zdravotnické zabezpečení vojsk při přesunu na velké vzdálenosti se zaměřuje především na zdravotnický průzkum pochodových os, provádění hygienicko-epidemiologických opatření a na léčebně odsunovou činnost.

Zdravotnický průzkum pochodových os, míst jednotlivých zastávek i nového prostoru rozmístění je uskutečňován silami a prostředky hygienicko-epidemiologické čety zdravotnického praporu divize a kromě toho u každého útvaru jej organizuje náčelník zdravotnické služby (NZS) svými orgány, které vyčleňuje do průzkumné skupiny nebo čelní pochodové záštity, popřípadě do odřadu zabezpečení pohybu.

Základní informaci o všeobecné hygienické situaci dostane NZS divize od nadřízeného odborného náčelníka. Sám pak rozpracuje konkrétní úkoly průzkumu a hygienicko-epidemiologických opatření (jako např. zákaz styku s cizilním obyvatelstvem, vyhodnocení prostorů z hlediska provádění zastávek, místa odběru pitné vody apod.), které předloží veliteli svazku. Se získanými zásadními údaji a opatřeními pak seznámí i NZS útvarů.

U útvaru se zdravotnická služba (ZS) zaměřuje především na kontrolní činnost před, v průběhu i po ukončení přesunu. Kontroluje se zdravotní stav vojáků, celá oblast hygieny včetně stravování, v zimním období pak především preventivní opatření proti nachlazení (omrznutí) vojáků. ZS doplňuje zdravotnický materiál vojákům, k obvazištům, do lékárníček bojové techniky a do brášen zdravotnických instruktorů.

Léčebně odsunová opatření za přesunu jsou zabezpečována účelným zařazením obvazišť do pochodové sestavy, popřípadě zřízením dočasných obvazišť na osách přesunu nebo vyčleněním lůžek pro odsuny ve stálých zdravotnických zařízeních teritoria.

Při zařazování obvazišť do pochodové sestavy se ukázalo výhodné, aby se praporeční obvaziště přesunovala na zádi svých proudů a plukovní obvaziště se rozdělilo na dvě části. První část byla zařazena asi v první třetině pochodové sestavy a druhá část na konci pochodové sestavy. Zdravotnický prapor divize je možné rozčlenit i na jednotlivé osy přesunu, popř. z jeho prostředků vytvářet dočasná obvaziště na osách. Část odsunových prostředků zdravotnického praporu bylo výhodné přesunout k útvarům a útvarové k praporům a i do tech-

nických uzavíracích hlídek jsme zařadili po jednom zdravotnickém odsunovém prostředku.

Raněným nebo nemocným za přesunu byla poskytnuta první pomoc a v souladu s plánem zabezpečen jejich odsun na nejbližší zdravotnickou etapu.

Při každé zastávce a ihned po ukončení přesunu orgány zdravotnické služby praporů a útvarů zjišťují a informují velitele o zdravotním stavu vojsk. V zimním období se zaměřují především na kontrolu možných příznaků omrznutí vojáků.

Prostor denního odpočinku byl při přesunech na velké vzdálenosti připravován pro přesunující se svazek na teritoriu samostatným zabezpečovacím oddělem, což se ukázalo jako velmi výhodné, neboť vojska měla vše připraveno ke svému odpočinku a nemusela předsunovat a rozvíňovat své týlové prostředky.

Ubytování bylo zabezpečeno ve stanech S-65 se dvěma nástavnými díly. V každém bylo třicet nafukovacích matrací, dvoje kamínka, dvě petrolejové lampy a hasicí přístroj. V takto připraveném stanu pak bylo možné ubytovat až 50 vojáků.

Začalo se v něm vytápět dvě hodiny před příjezdem vojsk. Kapacita stanů byla stanovena tak, aby umožnila odpočívat asi 55 % vojáků, a to především řidičům a velitelům vozidel. Stany byly postaveny ve středu pochodové sestavy podél silnice, samostatně po praporech (oddílech). Potvrdilo se, že časová norma pro postavení a vybavení jednoho stanu deseti vojáky je 120 až 150 minut. K nafukování matrací bylo použito kompresorů vozidel a kovových, 15 cm dlouhých a 6 mm silných trubiček. Nafouknutí jedné matrace pak trvalo pouze jeden a půl minuty.

Polní umývárny byly vybudovány ve stanech ZS-1. V každém byla umístěna 1 až 2 polní umývárny LPU-397 226 302. Jedna umývárna má osm výtokových kohoutků a umylo se v ní ve vyhrazeném čase přibližně 120 až 150 vojáků. Voda byla čerpána ze zásobníků na vodu Z-800 nebo z pružných vaků. Odpad vody byl vyveden laminátovými trubkami nebo drenážkami o průměru 10 cm mimo stan. Průměrná spotřeba vody na dvě mytí jednoho vojáka byla 4 až 6 litrů. V každé umýárně byl topič, který současně při mytí vojáků čerpal ručním čerpadlem vodu do průtokových kohoutků.

Jídelny byly postaveny ve stanech S-65 s jedním nebo dvěma nástavnými díly, ve kterých byly vybudovány dřevěné stoly. Ve stanech jsme zabudovali kamna a petrolejové lampy. Před jídelny byly umístěny igelitové pytle pro odpadky stravy a pařák na vodu (brutar) k umytí jídelního nádobí. Kapacita jedné jídelny umožňovala konzumovat stravu současně 75 až 90 vojákům.

V místě denního odpočinku byla jako první po příjezdu vojsk provedena technická kontrola všech vozidel, lékaři a příslušníci obvodu dělali kontrolu zdravotního stavu vojáků. V dalším vojáci pak měli čas na osobní hygienu a byla vydávána po jednotkách teplá strava. Řidiči a velitelé po uskutečnění kontroly vozidel postupně odcházeli k odpočinku.

Velení týlu při přesunu vojsk na velké vzdálenosti je zapotřebí především zaměřit na:

— včasné a úplné přijetí rozhodnutí o týlovém zabezpečení vojsk, vydání týlového rozkazu (nařízení) a jeho předání vykonavatelům,

— provedení podle časových možností u svazku (útvary) krátké součinnosti porady s cílem sjednotit organizaci týlového zabezpečení přesunu a činnost týlových funkcionářů,

— organizaci kontrolní činnosti u podřízených týmů s cílem poskytnutí pomoci při plnění úkolů,

— stanovení systému týlových hlášení, v němž by mělo být zahrnuto: pohotovost týlu k přesunu, převzetí předsunovaných sil a zásob, ukončení doplňování pohonných hmot a výdej teplé stravy před zahájením přesunu a při zastávce, doplnění zásob, zaujetí prostoru při zastávce i po ukončení přesunu, doplnění pohonných hmot a obnovení pohyblivých zásob materiálu v novém prostoru (mimořádně důležitá hlášení je nezbytné předkládat ihned).

Potvrdilo se, že za přesunu je výhodné, aby ZT divize (útvary) byl na velitelském stanovišti, nebo s náčelníkem služby pohonných hmot a náčelníkem proviantní služby vyjel s dostatečným časovým předstihem do prostoru zastávky (denního odpočinku, nového prostoru rozmístění) a v nich společně prověřili připravenost týlového zabezpečení, především organizaci doplňování pohonných hmot, přípravu a výdej teplé stravy. Osvědčilo se, že s týlovým velitelským stanovištěm se přesunoval i náčelník organizačně plánovací skupiny.

Při přesunu svazku (útvary) po dvou osách se ukázalo, že je vhodné, aby prapor materiálního zabezpečení (rota týlového zabezpečení) byl rozdělen na dvě části. Jedné části pak bude velel organický velitel, druhé části jeho zástupce.

Osvědčilo se také, že v rozchodišti na každé ose byl jeden z funkcionářů týlu svazku (útvary), který přijímal od velitelů, podřízených týlových funkcionářů a velitelů týlových jednotek informace o stavu týlu a týlovém zabezpečení. Tím ZT získal přehled a podle potřeby upřesňoval přesunujícím se týmům organizaci týlového zabezpečení, popřípadě přijímal opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Je nutné, aby v novém prostoru většina týlových funkcionářů poskytovala nutnou pomoc podřízeným. ZT na velitelském stanovišti si upřesní bojovou situaci, popř. v souladu s přijatou metodikou se zúčastní zplánování týlového zabezpečení dalšího bojového úkolu.

Spojení za přesunu mezi týlovými velitelskými stanovišti je třeba udržovat všemi prostředky. Rádiovými stanicemi, pokud je povolen jejich provoz, pak předávat pouze krátká hesla a signály. K předání zpráv je možné využívat především kontrolních míst a orgánů pořádkové služby.

Zásadou velení týlu je, aby všechny úkoly týlového zabezpečení přesunu byly splněny již do jeho zahájení, včas předány vykonavatelům a prověřeno jejich pochopení. V průběhu přesunu již provádět pouze nejn nutnější upřesnění. Všemi silami a prostředky pomáhat plnit úkoly u podřízených.

□

Z těchto zásad a získaných praktických zkušeností při procvičování přesunů vojsk na velké vzdálenosti lze udělat závěr, že úspěch týlového zabezpečení při těchto přesunech závisí především na kvalitním zplánování, předání úkolů podřízeným a účinné pomoci při plnění úkolů, zejména do zahájení přesunu. Pak při dobré organizaci práce, nadšení lidí a úplném materiálním a zdravotnickém zabezpečení lze úkoly úspěšně splnit i v zimě.